

(*Dossier.*)

Quatre cites per començar

*Joan Oliver, Eric J. Hobsbawn,
Andrej Tarkovskij i Eugeni d'Ors*

«No cal fer-se il·lusions. El teatre català, de Robrenyo ençà, ha estat —descomptades les excepcions— un simple esport sense transcendència. Mancats en absolut de tradició, sense un teatre renaixentista ni clàssic on recolzar-nos, els catalans no hem passat en la dramaturgia de múltiples assaigs d'aprenent. Podríem esmentar algun cas aïllat de veritable home de lletres que en un moment de la seva carrera es lliurà a la producció escènica. Tanmateix, la manca d'una autèntica escola dramàtica malmenà allò que podia haver estat l'aurora d'un teatre nacional.

Els vells ens parlen d'una època d'or del teatre català. Ai las! Aquell teatre tenia un regust de provincianisme que l'invalidava com a fenomen nacional o no ultrapassava el simple entreteniment sense categoria literària. Quantes obres de la “bona època” resisteixen avui la representació? [...]

I els joves, els autors joves, què han fet? Poca cosa. Feu la prova. Cerqueu, entre la nostra moderna producció dramàtica, obres que resisteixin la traducció. El resultat us deixarà aclaparats. Els més dels nostres autors d'avui s'han limitat a seguir la tradició mesquina de llurs antecessors. I els audaçs, els innovadors, no han reeixit encara a trobar, no ja

l'accent d'un teatre substancial autòcton, ni tan sols a donar un reflex estimable de la dramàtica que triomfa en els països capdavanters.

Tot és, doncs, a fer. Cal cremar les naus esbalandrades del passat, i començar de bell nou. Amb modèstia i tenacitat. Però amb la més coratjosa esperança. Car tenim una llengua extraordinàriament apta per a l'expressió dramàtica en tots els seus matisos. I talents literaris que poden esmerçar-s'hi. I, encara, comptem amb l'escola del bon teatre estranger que ens serà lliçó i estímulo.» [Joan Oliver]

«Com veieu el present i el futur del Teatre Català?»,
La Rambla, 17-VIII-1938, pàg. 4.

* * *

«“Tradicions” que semblen o pretenen ser antigues sovint són recents, i de vegades inventades. [...] El terme “tradició inventada” s'usa en un sentit ampli però no imprecís. Inclou tant les “tradicions” realment inventades, construïdes i formalment instituïdes, com aquelles que sorgeixen d'una manera més difícil de reconèixer en un període breu i mesurable —en qüestió, potser, d'uns quants anys— i que s'estableixen amb gran rapidesa. [...]

S'entén per “tradició inventada” una sèrie de pràctiques, normalment governades per unes regles acceptades explícitament o tàcitament, i un ritual de natura simbòlica que intenten inculcar certs valors i normes de comportament per repetició, la qual cosa implica automàticament continuïtat amb el passat. De fet, quan és possible, intenten establir continuïtat amb un passat històric adient. [...]

La peculiaritat de les tradicions “inventades” és que la continuïtat amb el passat és en gran part fictícia. Són respostes a situacions noves que prenen la forma de referència a situacions velles, o que estableixen un

passat propi mitjançant una repetició quasi obligatòria. És el contrast entre el canvi i la innovació constants del món modern i l'intent d'estructurar almenys algunes parts de la vida social d'aquest món, de manera que semblin invariables i inalterables, allò que fa que la “invenció de la tradició” sigui tan interessant per als historiadors dels dos últims segles.»

Eric J. Hobsbawm, «L'invent de les tradicions», a *L'invent de la tradició*, a cura d'Eric J. Hobsbawm i Terence Ranger, traducció de Mercè Coll i Hortènsia Curell (Vic: Eumo, 1983), pàg. 13-14.

* * *

«L'obra de Buñuel està profundament ancorada en la cultura espanyola clàssica. És senzillament impensable sense una referència apassionada a Cervantes i a El Greco, Goya, Lorca i Picasso, Salvador Dalí i Arrabal. L'obra d'aquests, plena de passions airades i suaus, plena de tensió i protestes, sorgeix tant d'un profundíssim amor a la terra com també d'un odi que els domina, un odi a qualsevol esquema enemic de la vida, a qualsevol intent fred i descoratjador d'esprèmer els cervells. De la seva òptica destermen —cecs d'odi i sospita— tot allò que no tingui una referència viva a l'home, allò que no tingui l'espurna divina i el costum de patir que durant segles va beure aquella terra espanyola, esquitxada de pedres, calenta fins a la ignició.

No és casualitat que s'arribi a aquesta actitud prenyada de tensió, rebel, en els paisatges de El Greco, al moviment fervorós de les seves figures, al dinamisme de les seves exagerades proporcions, aliè en realitat al seu temps i més proper als admiradors de la pintura moderna. [...]

Goya es llença a la lluita en solitari contra la cruel anèmia de la sobirania real i s'atreveix a rebel·lar-se contra la Inquisició. Els seus terri-

bles *Caprichos* són concrecions de les forces obscures que el llencen de l'odi irat a la por davant la vida, de la sospita enverinada a la batalla quixotesca contra la irracionalitat i l'obscurantisme.

La fidelitat a la seva vocació, gairebé profètica, va fer grans aquests espanyols.»

Andrej Tarkovskij, *Esculpir en el temps*

* * *

«Només hi ha autèntica originalitat en el si d'una tradició. El que no és tradició és plagi.»

Eugeni d'Ors